

IERLAND

De Leviathan Telescope

Een verslag van de astronomische rondreis

➡ Koen Vansant

zondag 15 mei

De heenvlucht verloopt vlotjes en we landen mooi op tijd in Dublin. En daar begint Murphy roet in het eten te gooien. Wachten op het tarmac en aan de gate zorgt ervoor dat we het vliegtuig met meer dan een uur vertraging verlaten. Reisleader Jef begint snel wat rond te belen om het namiddagschema aan te passen.

We maken kennis met onze chauffeur John en ontdekken dat we een heel grote bus hebben, dat is altijd aangenaam tijdens lange ritten! Eerste halte: de **Battle of the Boyne** (een oorlog op 11 juli 1690 tussen Koning Willem III van Nederland en Koning James II van Engeland). Niet te geloven wat een impact een oorlog van amper 1 dag gehad heeft op de Europese geschiedenis... Denk alleen maar aan de jaarlijkse Oranjemarsen (Koning Willem III van

Oranje) die nog gehouden worden in Noord-Ierland. Dit bezoek is een aanrader, want ik wist absoluut niets af van deze veldslag.

Als afsluiter trekken we naar **Drogheda** waar we tijdens een rondrit een overzicht krijgen van de oudste Ierse stad. Onze twee gidsen zijn echte *locals*, dus we krijgen de uitleg met een onvervalst Iers accent. Heerlijk om te horen, maar oh zo moeilijk om te verstaan.

maandag 16 mei

Vandaag starten we met een rondleiding in het **Armagh Observatory & Planetarium**. We krijgen een overzicht van de geschiedenis van deze in 1789 gestichte sterrenwacht en van het huidige wetenschappelijk werk. Daarna volgt een rondleiding langs de verschillende telescopen. We krijgen een origineel exemplaar te zien

van *New General Catalogue of Nebulae and Clusters*. Op 28 februari 1882 werd John Louis Emil Dreyer directeur van de sterrenwacht. Hij zorgde met dit boekwerk voor de belangrijkste wetenschappelijke bijdrage van dit instituut. We sluiten het bezoek af met een scones-lunch, ons aangeboden door onze gastheren. Het planetarium kunnen we spijtig genoeg niet bezoeken omdat maandag de sluitingsdag is.

Daarna rijden we naar Belfast en bezoeken de **Titanic Experience**. Alles wat ze zeggen van de 'Experience' klopt, dit is zoveel meer dan een gewoon museum. Het is echt een ervaring met filmpjes, interactieve consoles, een rondrit,... Het geheel is gehuisvest in een indrukwekkend gebouw met vier boegen.

Om de dag af te sluiten rijden we langs de wijken **Shankill** en **Falls**. Onvoorstelbaar hoe de tegenstellingen tussen katholieken en protestanten hier nog leven. De grote muur tussen de twee wijken, inclusief een grote poort die nog iedere avond gesloten wordt, zet je echt aan het denken.

dinsdag 17 mei

We beginnen deze dag met mooi weer en wandelen naar de Queens University waar we het **Astrophysics Research**

Centre bezoeken. We worden vergast op vier korte maar erg interessante voordrachten, waarin een goed overzicht gegeven wordt van wat er hier allemaal onderzocht wordt. Ik heb wel een beetje medelijden met Dr. Ryan Milligan, die komt vertellen over totale zonsverduisteringen. Hij deelt ons heel fier mee dat hij er al 10 heeft gezien en kijkt toch een beetje beteuterd wanneer blijkt dat Werner er al 23 heeft gezien. Daarna volgt nog een korte rondleiding door de verschillende gebouwen van de universiteit. De rondleiding door de lokalen van het onderzoekscentrum zelf heb ik door tijdsgebrek spijtig genoeg niet kunnen doen. We sluiten dit bezoek af met een broodjesmaaltijd ons aangeboden door onze gastheren. Tiens, we zijn precies altijd aan het eten op deze reis.

In de namiddag volgt een geleid bezoek aan **Belfast**. Onze gids geeft een goed overzicht van de geschiedenis van deze fascinerende stad. Spijtig genoeg zit het weer niet mee en moeten we de tour inkorten. Het wordt zelfs zo erg dat Jef de bus laat komen om ons, helemaal doorweekt, terug naar het hotel te brengen.

We sluiten de avond af met een bezoek aan **Crumlin Road Gaol**. Deze gevangenis werd nog tot in 1996 gebruikt

Een van de vele muurschilderingen die je over heel Belfast kan terugvinden.

De afscheiding tussen de wijken Shankill & Falls.

Het indrukwekkende gebouw van het Titanic Museum.

Giant's Causeway en Dunluce Castle

en er vonden vele executies plaats. We krijgen een heuse paranormale rondleiding door de verschillende vleugels van de gevangenis. Dit viel voor mij op twee punten wat tegen. Ten eerste hadden de gidsen een zodanig Iers accent dat ze heel moeilijk verstaanbaar waren. Ten tweede was dit iets teveel op kinderen en /of Amerikaanse toeristen gefocust. Niet zo'n aanrader voor mij...

woensdag 18 mei

Dit is de dag voor de liefhebbers van Game of Thrones! We bezoeken **The Dark Hedges**, de lugubere dreef waar Arya Stark in de eerste aflevering van het tweede seizoen door trekt. Echt de moeite voor een fotostop! Wel vroeg bezoeken want om 09.30 uur begonnen er al veel toeristenbussen toe te komen.

Daarna staat de **Giant's Causeway** op het programma, een van de bezoeken die ik op voorhand met stip had aangeduid. Dit natuurwonder telt meer dan 40 000 basaltzuilen, gevormd door vulkanische activiteit. Je kan deze zuilen vrij beklimmen, iets wat de vele toeristen dan ook volop doen. Wegens mijn welbekende handigheid laat ik dit aan mij voorbij gaan, ik wil niets breken. De site is vlot te bereiken na een korte maar steile wandeling. Voor minder mobiele mensen is er een busje dat je voor 1,20 euro tot vlakbij dit natuurfenomeen brengt. Ik maak gebruik van de vele goed aangelegde wandelpaden

The Dark Hedges

en de tijd vliegt. Voor ik het goed beseft is het weer verzamelen geblazen. Een aanrader, maar opletten bij regenweer want dan worden de zuilen wel erg glad.

We sluiten af met een een fotostop bij **Dunluce Castle**, eveneens een Game of Thrones-locatie. Een mooie afsluiter van een goed gevulde dag.

donderdag 19 mei

Voor mensen die al mee op astreoreis gingen, klinkt dit misschien als een verrassing, maar we starten de dag pas om 09.30 uur. Dit geeft ons de tijd om wat uit te slapen en rustig te ontbijten. We beginnen de dag met een van de verrassingen van deze reis, een geleid bezoek aan (London)Derry. Met een worden we door onze gids met de neus op de feiten gedrukt. Iedereen laat het eerste deel vallen en het is gewoon **Derry**, blijkbaar ligt dit nog altijd erg gevoelig. De Ierse *Troubles* zijn nooit ver weg op deze reis. Derry heeft een bewogen geschiedenis. Getuige hiervan is de Peace Bridge, die een verbinding vormt tussen het unionistische en katholieke deel van de stad. In een smakelijk accent krijgen we via een wandeling op de stadswallen een boeiend overzicht van de beladen geschiedenis van deze stad. Spijtig genoeg is de tijd te kort, dit had ik graag nog wat langer bezocht en onze plaatselijke gids is erg goed. Iedereen hangt aan zijn lippen.

In de namiddag doen we **Glenveagh Castle** aan. Dit kasteel is prachtig gelegen aan een meer. Als je er bent, maak dan zeker de wandeling naar het uitzichtspunt. Het is een wandeling van iets meer dan een kilometer, maar de weg is erg steil. Hoe iemand dit in 35 minuten (volgens het plannetje) zou kunnen doen, is me een raadsel. De unieke vergezichten maken het zeker de moeite waard, net zoals de mooie tuinen. Voor iemand die, zoals ik, helemaal geen groene vingers heeft, is het onbegrijpbaar hoe je zo'n prachtige tuinen kan aanleggen.

vrijdag 20 mei

Vandaag staat de **Beltany Stone Circle** op het programma, voor mij veruit het meest onbekende bezoek van deze reis. Deze cirkel heeft een omtrek van 137 meter en telt 64 stenen (origineel waren het er meer dan 80). Het monument is volgens de reisgidsen nog relatief onbekend, maar er staan toch al wegwijzers naartoe en we merken dat ook andere toeristen op zoek zijn. Met de bus/auto kom je tot dicht in de buurt en is het maar een wandeling van vijf minuutjes. Ik ben met verstomming geslagen. De cirkel is echt mooi te zien en erg goed bewaard. Iedereen is onder de indruk. Een site die je niet mag missen mocht je in de buurt komen! Al vrees ik ervoor dat het binnen een paar jaar veel te toeristisch gaat worden. Bedankt Jef om ons dit te laten ontdekken!

Wat kan je doen om dit nog te overtreffen? Antwoord: de **Slieve League Cliffs** bezoeken. De kliffen rijzen als kathedralen bijna 600 meter boven de Atlantische Oceaan. Het weer zit ook mee, we hebben volop zon. Het is wel opletten met de felle Ierse wind! Niet overal staan voldoende hekken en een misstap is snel

De prachtige tuinen van Glenveagh Castle

De Slieve League Cliffs

begaan. Langs de kliffen ligt een mooi wandelpad en de fotomomenten zijn niet te tellen.

Daarna trekken we naar onze volgende overnachtingsplek, in Sligo. Maar er is nog wel tijd voor een korte stop aan **Classiebawn Castle**, het buitenverblijf van Lord Mountbatten, die door het IRA vermoord werd in het haventje op enkele kilometer van zijn buitenverblijf.

zaterdag 21 mei

We beginnen de dag met een bezoek aan het dorpje **Cong**. Hier werd in 1952 de Oscarwinnende film *The Quiet Man* gedraaid. Daarom staat er hier een standbeeld van hoofdrolspelers John Wayne en Maureen O'Hara. Een mooi rustig Iers stadje en een mooie fotostop. En meer hoeft dat ook niet altijd te zijn.

De Beltany Stone Circle

Kylemore Abbey

Cliffs of Moher

Dan gaat het verder naar **Kylemore Abbey**. Dit reusachtig landgoed werd in 1868 gebouwd door de rijke Engelsman Mitchell Henry als buitenverblijf. In 1920 werd het opgekocht door Belgische Benedictijnse nonnen die er een klooster van maakten. Het domein ligt aan een meer waardoor je schitterende foto's kan maken van het kasteel en de reflectie ervan in het water. We krijgen een heel gedetailleerde (maar net iets te lange) uitleg over het kasteel, de kerk en de ommuurde tuinen. Niet te geloven dat zo'n reusachtig domein ooit gebouwd werd als een buitenverblijf. Weeral een aanrader, deze reis telt er wel erg veel.

zondag 22 mei

De dag start met een bezoek aan **The Burren**. Dit is een uniek kalksteengebied in het noordwesten van het graafschap Clare. De site wordt gedomineerd door een mooie dolmen. Ondanks het ruige landschap is de grond hier heel vruchtbaar en vindt men er bloemen van over heel Europa terug. Helaas is het miezerig weer, met een beetje zon had dit veel mooier geweest.

Na een uurtje rijden komen we aan bij de **Cliffs of Moher**. Deze indrukwekkende kliffen van 8 kilometer lang en 120 meter hoog zijn een mooi voorbeeld van kusterosie. Het is een van de topattracties van Ierland en dat is er goed aan te merken, het krioelt hier van het volk. Dit is zeker en vast een aanrader, erg indrukwekkend. En zoals zo vaak tijdens deze vakantie hebben we geluk met het weer, geen

regen en het zonnetje komt zelfs even piepen. De wandelpaden zijn goed aangelegd en op het eerste deel voorzien van hekken. Op het tweede deel zijn die er niet. Er staat een felle wind, dus goed opletten aan de randen van de klif! Ik sluit het bezoek af met een (te) kort bezoek aan het bezoekerscentrum. Hier moet je zeker de nodige tijd voor uittrekken, het is erg informatief.

Daarna trekken we naar **Bunratty Folk Park & Castle**, een Ierse versie van Bokrijk. Dit kon mij niet zo bekoren. Ik vond vele huisjes erg op elkaar lijken en dingen, zoals bijvoorbeeld de watermolens, werken niet echt. Het kasteel is echter zeker een bezoekje waard.

Als laatste halte maken we een fotostop in het dorpje **Adare**, bekend voor de huizen met rieten daken. Daarna trekken we richting hotel in Killarney, waar we twee nachten zullen verblijven. Wel aangenaam dat je niet iedere dag met je koffers moet sleuren.

maandag 23 mei

De afgelopen week hebben we al veel mooie dingen gezien en al flink gewandeld. Dus worden we vandaag getraakteerd op een rustig dagje. We maken een busrit langs de **Ring of Kerry**, een rondrit van het schiereiland Iveragh.

Na een eerste korte fotostop trekken we naar een schaapsherder. Verbazingwekkend hoe die met zijn stem- en fluitsignalen iedere hond individueel kan aansturen. De demonstratie wordt met de nodige humor en met een smakelijk Iers accent verteld. Gelukkig waren we

goed op tijd hier, want na ons staan er al drie bussen te wachten voor dezelfde uitleg!

Daarna volgt er een hele reeks fotostops zoals **Waterville** (een dorpje waar Charlie Chaplin jaarlijks op vakantie kwam), **Cum an Christe Lookout**, **Ladies View** en de **Torc waterval**.

De hele dag wisselen wolken en opklaringen elkaar af. Meestal hebben we geluk en regent het wanneer we in de bus zitten. We sluiten de avond met een boottocht op **Lough Leane**. Tijdens de tocht gaan de hemelsluizen echter open en valt er veel minder te zien. Jammer want de uitleg is erg interessant. Ook het ritje met de paardekar of *Jaunting Car* moeten we, omwille van de regen, helaas doen in afgesloten koetsen.

dinsdag 24 mei

Mmmm we zijn al dinsdag, vrijdag zit onze rondreis er al op. Zoals altijd gaat zo'n week veel sneller dan de werkweek. We beginnen er deze ochtend aan met een bezoek aan **Blackrock Castle Observatory**. Het blijkt een prachtig kasteel te zijn, dit is nog eens een klasselocatie voor een sterrenwacht. Om te beginnen krijgen we een presentatie met het ons welbekende Stellarium. Deze wordt weliswaar goed gegeven, maar het is toch ietsje minder als de verwachte planetariumvoorstelling. Hun planetarium blijkt ook slechts een klein opblaas-exemplaar te zijn. Dan zijn we bij Urania toch

iets beter voorzien... Daarna krijgen we een (iets te lange) voorstelling van het wetenschappelijk werk. We sluiten af met een bezoek aan hun telescoop. Van dit bezoek had ik toch iets meer verwacht.

Daarna trekken we naar **Cashel** voor een bezoek aan de **Rock Of Cashel** of **Saint Patrick's Rock**. Het is wat zoeken naar een lunchplek in Cashel, want door de pandemie hebben veel zaken een groot personeelsgebrek. Saint Patrick's Rock is een indrukwekkende ruïne op een steile heuvel. Tussen ongeveer 370 en 1100 regeerden de koningen van Munster over dit gebied. Er zijn ondermeer een ronde toren, een kathedraal en een kapel te zien. Het zonnetje is terug van partij en zorgt voor mooie vergezichten. Een aanrader, zeker en vast doen.

woensdag 25 mei

Een dag waar ik lang naar uitkeek, want vandaag bezoeken we **Birr Castle** en de **Leviathan Telescope**. De telescoop werd in 1845 gebouwd door William Parsons, 3de Graaf van Rosse. De kijker werd tussen 1874 en 1878 door Dreyer gebruikt voor de samenstelling van zijn *New General Catalogue of Nebulae and Clusters of Stars*. Deze 1,8 meter reflector was tot 1917 de grootste telescoop ter wereld. Ik denk dat iedereen deze telescoop wel kent. We beginnen ons bezoek met een korte inleiding over het kasteel

Blackrock Castle Observatory

Het oculair van de Leviathan Telescope

en de telescoop. Daarna wandelen we eindelijk naar de telescoop zelf. Ik sta met mijn mond vol tanden. Dit is erg indrukwekkend! Je krijgt een duidelijk beeld hoe deze telescoop is opgebouwd. Eind jaren '90 werd de telescoop, die helemaal vervallen was, prachtig gerestaureerd.

Dan wandelen we verder tot aan de I-LOFAR (*Irish Low Frequency Array*). Dit is de meest westelijke site van een Europees netwerk van lage-frequentie-radiotelescopen. Door de in totaal 12 stations verspreid over Europa met elkaar te combineren, kunnen ze alle metingen met een ongekennde precisie bestuderen. Na een korte maar boeiende uitleg over het project trekken we naar de antennes waar we de opstelling van dichtbij kunnen bekijken.

Dan hebben we wat vrije tijd om het park te bezoeken. Het kasteel zelf kunnen we helaas niet bezoeken omdat dit nog steeds bewoond is. Maar hier kan je zonder problemen een dag doorbrengen en ik kom tijd te kort. Vergeet zeker ook niet om de tentoonstelling te bekijken. Die geeft een mooi beeld van de telescoop en zijn werking. Voor mij was dit het hoogtepunt van de reis tot nu toe.

We sluiten de dag af met een bezoek aan de **Kilbeggan Distillery**. Tijdens een rondleiding door de oude distilleerderij komen we te weten hoe de whiskey precies gemaakt wordt. We sluiten af met een proeverij van drie whiskeys. Natuurlijk kan een bezoek aan de shop niet ontbreken. Dan gaat het richting Dublin voor het laatste deel van onze reis.

donderdag 26 mei

Deze voormiddag staat het laatste astronomisch bezoek van de reis op het programma: **Dunsink Observatory**. Opnieuw een sterrenwacht gevestigd in een prachtig gebouw, dat heeft toch wel de nodige klasse. Ook hier krijgen we een overzicht van de geschiedenis van de sterrenwacht en het domein. Daarna volgen er drie korte voordrachten over het wetenschappelijk werk dat hier wordt verricht. We sluiten af met een bezoek aan de telescoop. Een goed begin van de dag. Ondertussen is het ook opgeklaard en belooft het zonnig te worden.

In de namiddag brengen we een bezoek aan **Trinity College** en **The Book of Kells**. Deze

verzameling van manuscripten werd gemaakt tussen de 6de en 9de eeuw door monniken in kloosters in Ierland, Schotland, Engeland en op het vasteland. Alle pagina's zijn volgens een vast stramen prachtig geïllustreerd. Om de paar maanden worden er andere pagina's van dit werk getoond, je kan deze tentoonstelling dus zonder problemen meerdere keren bezoeken en iedere keer iets anders zien. Jammer dat je hier geen foto's mag nemen. Hier bezoeken we ook de wereldberoemde bibliotheek, de **Library of Trinity College**. Ongelofelijk hoe uniek dit is. Ik had er al vele foto's van gezien, maar die doen de realiteit geen eer aan. Zeker en vast doen wanneer je in Dublin bent. De gelijkenis met de Jedi-bibliotheek uit de Star Wars-films is treffend. De bibliotheek heeft hiervoor (zonder succes overigens) de makers van de film aangeklaagd.

De rest van de namiddag zijn we vrij. Ik geniet op een bankje in het park van het mooie weer en breng een bezoek aan **Dublin Castle** en **Saint Patrick's Cathedral**. Ik sluit af met een bezoekje aan een van de vele pubs in **Temple Bar**. Alweer een goed gevulde dag dus.

Het is de laatste avond en dan is er het traditionele afscheidsdiner, dat in het hotel zelf doorgaat. We genieten allemaal van dit laatste diner en babbelen gezellig over de zeer geslaagde reis. Het aperitief krijgen we aangeboden door Frieda en Jan die tijdens deze reis hun 39ste huwelijksverjaardag vierden.

vrijdag 27 mei

Alweer de laatste dag van de reis en we eindigen deze leerrijke reis met een topper, een bezoek aan **Newgrange**, nog maar net terug open na een lange corona-sluiting. Deze grafheuvel is de bekendste prehistorische site van Ierland en maakt deel uit van *Brú na Bóinne*, een UNESCO werelderfgoed. Men schat dat dit bouwwerk rond 3200 v.c. werd gebouwd. De verschillende grafheuvels zijn versierd met erg mooie en goedbewaarde steentekeningen.

Newgrange - enkele van de kleinere grafheuvels

Afsluitsteen van de Newgrange tumulus

De grootste grafheuvel zelf kunnen we binnengaan. We moeten wel vooraf alle camera's in een bewaarbox steken, foto's maken en filmen is immers niet toegelaten. Via een steile trap kom je in de smalle kruisvormige grafkelder terecht. Na wat klauterwerk komen we in de centrale grafkamer. Niet te geloven hoe dit unieke bouwwerk is opgericht, de stenen zweven precies hoog boven onze hoofden. Gelukkig wordt deze ruimte verlicht, anders was het er pikdonker geweest. Zonder twijfel is de *Roof Box*, een smalle opening boven de ingang, het meest bekende deel van dit monument. Op midwinternacht, 21 december (en enkele dagen errond), komt er via deze opening toch natuurlijk licht in de graftombe. Je kan je inschrijven om dit zelf mee te maken, uit alle inschrijvingen worden er 20 gelukkigen geloot die dit unieke spektakel in de tombe mogen meemaken.

Dit was de laatste halte van onze reis en we rijden naar de luchthaven voor de vlucht naar Brussel. Hopelijk verloopt die wat vlotter dan de heenreis. Hierbij wil ik Jef danken voor deze leerrijke reis en alle reisgenoten voor het erg leuke gezelschap! ■